Ч. 72 (13.311). Львів, четвер 23. березня 1933. Poczt. opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—1? год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і захід. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Гострий анґльо-совітський конфлікт.

Тайна арештування 6-ох англійських фаховців, представників фірми „Метрополітен Вікерс". Політичний монстр-процес для цілей краєвої господарки.

Між англійським та радянським урядом постав новий конфлікт, який має поважне симптоматичне значіння. Про фактичний підклад цього конфлікту певних відомостей нема, як і про більшість справ, якими займається ГПУ. ТАСС представляє справу так: „Слідство в справі частинних актів саботажу на електричних централях Челябінська, Зуєва та Златоустовська виказало, що їх спричинила діяльність групи шкідників, до якої належать урядовці держави і організацій народнього комісаріяту тяжкого промислу. Ця група мала доручення руйнувати джерела електричної енергії на Радянщині, щоби примусити спинити державні фабрики, які користують з цієї енергії... Між увязненими 31 особами знаходиться головний інжинір електротехнічного відділу Крашенніков та англійські громадяни службовці фірми Метрополітен Вікерс, шеф інжинір Леслі Торнтен, представник фірми Алан Мангавз, інжинір Віліям Мек Дональд та Джон Кешней і монтери Чарль Нордвол та Ґреґорі. По переслуханню англійців звільнено з обовязком не полишати своїх помешкань".

З самого тексту того радянського повідомлення видно, що уряд готує один з своїх звичайних провокаційних театральних процесів, потрібних йому, щоби зясувати „робітникам та колгоспникам" занепад господарства та голод, який вони терплять. Але виринає питання, для чого московському урядові треба цим разом втягнути до процесу також і кількох англійських громадян.

Тут буде не зайвим пригадати історію з австрійською фірмою Альтман, з якою радянський уряд зробив свого часу умову на довший час. Фабрики організовані Альтманом почали давати йому поважний зиск та швидко розвиватися. Цього було досить для радянського уряду, щоби накласти нечуване мито на вовну та інші сирівці, які ці фабрики діставали з закордону, та розпочати систематичне переслідування підприємства і чужинецьких робітників, що працювали в нім. Наслідком цього було те, що Альтман мусів зліквідувати своє підприємство і був радий, що міг покинути Совіти, хоч з великими втратами.

Варто також пригадати, що недавно московський уряд припинив довіз деяких машин, заявляючи, що їх вже можуть виробляти самі радянські фабрики. Безнадійний стан радянських фінансів примушує більшовиків до найбільшої „самовистарчальности", а одночасно радянський уряд робить заходи, щоб у найдешевший спосіб зліквідувати участь закордонних фірм у радянських підприємствах. Ось чому робиться безглузду комедію участи англійських громадян в акції „саботажу".

Дальші пояснення в цій справі подає англійська преса. Один зі швайцарських щоденників подав за „Дейлі Телеграфом", що англійсько-радянські відносини знову напружені, та що треба чекати енергійних виступів англійського уряду в Москві. (Останні телеграми кажуть саме про демарш англійського посла в Москві та незадоволяючу відповідь Літвінова. Англія грозить навіть відкликанням посла з Москви та передачею опіки над своїми громадянами Норвегії). Крім того цей конфлікт матиме важкий вплив на хід сучасних англьо-сов. переговорів про торговельний договір.

Згідно з заявою Болдвіна у палаті громад радянський уряд відмовляється заплатити присуджених розємчим судом Англії 13 міліонів фунтів щтерлінґів відшкодування за анґл. копальні золота над Леною. Радянська амбасада в Льондоні заявила, що переговори подібуються, коли Англія буде настоювати на заплаті цього відшкодування. На це сер Джон Саймон заявив, що від радянського уряду залежить усунути цю небезпеку. Тому, що з радянського боку такої пропозиції не зробили, англійський уряд буде тепер настоювати на заплаті цілого відшкодування.

Щодо дальшого ходу самого інциденту, то Болдвін заявив в парляменті, що англійський уряд переконаний у цілковитій безпідставності обвинувачень англійських громадян, та що наслідком цього амбасадорові в Москві доручено зясувати в енергійній формі радянському урядові, яке велике ризико для англійсько-радянських відносин творить цей інцидент. Анальогічні заходи будуть вжиті також у радянського амбасадора в Льондоні. Англійський уряд зробить всі потрібні кроки, щоби добути сатисфакції.

Щодо того, що він добуде її не можна ні трохи сумніватися. Вікерс не є Альтман, а Англія — не Австрія. Вже сам той факт, що ГПУ обмежується супроти англійських громадян домовим арештом, тоді як радянські громадяни мандрують до вязниці, а можливо й „под стенку", ставить Радянщину на ступінь старої Туреччини чи сучасного Китаю, де чужі громадяни не підлягають місцевим судам. Коли радянський уряд всеж насміляється турбувати службовиків англійської фірми, то не підлягає сумнівові, що він хоче позбутися її та багатьох інших фірм і інжинірів, що зменшують зиски уряду та партії.

Раніше радянський уряд завсіди жертвував краєвими господарськими інтересами для зовнішньої політики. В теперішнім конфлікті з Англією діється навпаки і це дуже характеристичне явище для безвихідного господарського положення Совітів.

М. Данько.

Український споживач у містах.

Реферат сен. Юл. Павликовського на тему: „Український споживач у містах західних земель і його роля в розвою народнього господарства як основи фізичного й духового відродження нації", виголошений при отворенні постійної вистави українських промислових виробів у бюрах Нар. Торговлі.

(Докінчення).

IV.

Якже ця організація представляється в сучасній добі?

Подамо дані на 1932-ий рік.

Перед у зорганізуванні торговлі засобами ведення домашнього господарства веде міська споживча кооперація з її фаховою централею **„Народньою Торговлею"**, як Краєвим Споживчим Союзом. „Народня Торговля", основана в 1883 році, має 31 станиць продажі у краю, з яких 26 працює в Галичині, 5 на Волині.

Міська **автономна** споживча кооперація, початки якої сягають 1900-их років. (кооп. „Народній Дім" із споживчим відділом у Белзі), начислює під цю пору 122 кооператив, з яких 111 зложило свої біляни за 1931 рік, з того 5 чи пак 3 на Волині. З міських споживчих кооператив 25 має устрій ріжнокрамничний, як „Народня Торговля" — так, що матірних крамниць начисляємо 122, а філіяльних 38, разом 160 крамниць. Окрему групу становлять набілові крамниці Краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз" у числі 28, з яких 25 працює на західних землях, а саме 23 у Галичині і 2 на Волині, решта на Шлеську.

Приватних українських крамниць спож. кольоніяльних є на основі даних „Союзу Українських Купців" у Львові около 350. У члени „С. У. К." вступило досі 86 купців споживчо-кольоніяльних, з того 56 зі Львова і 30 з краю. Одначе у самім Львові працює понад сто українських „корінників".

Крамниці приватних фірм розсіяні по всіх маґже містах нашої землі, де теж міські споживчі кооперативи вспіли дотепер зорганізувати около 40 проц. міст.

Міське населення слушно бажало би в українській міській кооперації і в українськім купецтві бачити фахову забезпеку суспільних акцій українського народу.

V.

Якжеж виглядають торги української кооперації й українського купецтва по містах? З ними в першу чергу мусимо запізнатися, щоби розцінити **матеріяльне положення головного контрибуента на народні цілі,** щоби порівняти дійсність із можливостями українського споживача, щоби, аналізуючи матеріяльну вартість його споживання і протиставлючи її фактичному українському торгові — мати змогу витичити шляхи **для розбудови внутрішнього ринку,** надати потрібне освітлення модному сьогодні, але — на жаль — доволі беззмістовому ще гаслові „Свій до свого".

Гасло „Свій до свого" **в кооперації** треба розуміти як **клич до організації активних членів тут у міській споживчій кооперативі,** які ціле запотребування свого домашнього господарства покривалиб у збудованій ними кооперативі. — **У відношенні до приватних фірм** означає він обовязок українського громадянства користати **з українських приватних фірм.** В обидвох випадках веде він до громадження богацтв української нації на гаразд її торговельних і промислових кругів, а посередньо на гаразд самоїж нації, якої праця над нею самою, праця, що змагає до здійснення ідеалу нації, мусить корінитися в упсихізованих матеріяльних змаганнях і надбаннях поодиноких її верств.

В 1931/32 році представляються торги ось-як:

„Народня Торговля" виказує у своїх складах на 6,553.000 зол. торгу — подрібного торгу 3,333.000 зол.

Міська споживча кооперація в 1930 році має 6,484.000 зол. торгу (в тім торгу з членами 3,100.000 зол.).

МС. в 1931 році має дрібного торгу набілом 2,374.000 зол.

Приватні українські купці споживчо-кольоніяльної бранжі могли мати в 1931 році торгу приблизно около 5,000.000 зол.

Коли зважити, що в 1931 році торги міської споживчої кооперативи впали на 4.5 міл. зол., то споживчо-кольоніяльні торги в українській кооперації та в українськім купецтві з кінцем 1931 р. **переходять суму 15 міліонів золотих.**

VI.

Колиб весь так устійнений нами торг припадав **дійсно** на українського споживача (а знаємо, що так не є, бо в українських установах і приватних фірмах купують також споживачі не-українці, — тому слід би застановитися, чи гасло „Свій до свого" можна і треба реалізувати у 100 проц.!), то статистична пересіч **поголовна кидає 15 зол. річного торгу на українського споживача.**

Як неповна була наша статистична аналіза як не велика булаб помилка в наших обчисленнях — **кожний мусить відразу спостерегти, яв**

слабо зорганізований український споживач, коли йде про його взаємини з торговельними установами українського національного господарства.

Колиб поголовна пересіч **була і вдвоє більша, то й тоді справа українського організованого споживання булаб іще далека від того, чого вимагає господарське положення нації, далека від тої доцільности, якої вимагає господарське і національне наше середовище.**

VII.

Щоби критично розглянути стан зорганізованого споживання у рямках національної економіки, слід устійнити, яку **вартість загалом представляє річне споживання українських домашніх господарств під теперішню пору.**

Поговна вартість річного споживання є тепер — коли брати під увагу видатки — чи пак видатки і вартість власних продуктів, зуживаних на ведення домашнього господарства (див. вгорі предмет нашого зацікавлення) — 300 зол. у рік, себто пересічно по 25 зол. у місяць, або по 0.80 зол. денно. Сума **вартости річного споживання домашніх господарств українців у містах є около 300 міліонів золотих.**

Коли мати на увазі, що українське міщанство є напів рільниче, отже має здебільша споживачі продукти з власних господарств, **то мінімальні готівкові видатки** на ведення домашнього господарства українського споживача в містах **треба оцінити на поверх 200 міліонів зол. у рік.**

Колиж відкинути тільки 1/3 річного торгу української кооперації і приватних споживчо-кольоніяльних фірм на торг з чужонаціональною клієнтелею, **то з 15 міл. торгу лишається на українського споживача тільки около 10 міл. зол. річно.**

Є це тільки 5 проц. готівкових видатків українських домашніх огнищ у році! Значить: аж 95 проц. свого запотребування покриває український споживач поза національними торговельними підприємствами, що працюють у містах.

Для точности і для справедливої **оборони українського споживача** в містах треба підкреслити, що **поважну скількість споживчих продуктів закуповує він просто у селянина на міських базарах або на окреме замовлення.** Колиб цей закуп у селян продуцентів оцінити **річно на рівновартість 1/4 його готівкових видатків,** себто на 50 міл. зол., — **лишається все таки неприсгойне відношення 140 міл. зол. готівкових видатків українського споживача, що не впливають до української торговлі як кооперативної, так і приватної, яка у взаєминах українського споживача з нею добуває річно около 10 міл. зол. торгу.**

140 міліонів до 10 міліонів!

Відношення це — багатомовне!

З українського споживача українське національне господарство в ділянці споживчо-кольоніяльної торговлі користає — коли взяти на увагу його готівкові видатки — в 1/15 цих видатків. Аж 14/15 (або 93 проц.!) цих видатків роблені з користю для чужонаціональної торговлі! Не свідчить це добре про вдумчивість українського споживача, не підкреслює зовсім його господарського патріотизму — підкреслює хіба його патріотизм декляматорський.

Український споживач у містах, навіть той, що на суспільнім полі праці є активний, тонче у блуднім колі — перецінює матеріяльну спроможність українських установ і приватних фірм у жертвенности на народні цілі, одначе не доцінює власної сили, колиб вона влилася в річище праці рідної національної економіки.

VIII.

Тому черговим екон.-суспільним і нац. постулятом є **організувати сили споживання українського споживача у містах біля української кооперації й українських споживчо-кольоніяльних фірм.** Це буде перший ступінь розбудови українського споживчого промислу і тревалий фундамент фінансування суспільної праці української нації. Навіть половина готівкових видатків домашніх господарств, скермована до української торговлі — це вже семикратне скріплення нинішніх наших позицій у рідній торговлі.

Радикали „на службі“ народу.

Радикальні посли відмовили своїх підписів під двома українськими інтерпеляціями у шкільних справах.

Кружок „Рідної Школи“ зі Сянока прислав готові матеріяли про те, що львівська Шкільна Кураторія обкроїла число годин навчання греко-кат. релігії у тамошніх державних школах. Дійшло там до того, що українські діти або зовсім не ходять на релігію, або багато з них ходить на польську. Українська Парляментарна Репрезентація виготовила інтерпеляцію до міністра віроісповідань. На таку інтерпеляцію треба 30 підписів. Український Соймовий Клюб (УНДО) має всього 16 послів, а радикали 4, які є з Українським Клюбом зблоковані до комісійних праць. Досі на всі внески та інтерпеляції послів УНДО давали свої підписи 4 радикали, 5 німців і 6 жидів. Щойно з усіми тими підписами інтерпеляція чи внесення могло бути важне. У конкретному випадку інтерпеляцію в справі годин навчання релігії у сяніцьких школах підписали **німецькі** та **жидівські** посли, **натомісць відмовилися від цього обовязку радикальні посли,** які устами посла Матчака заявили, що **в справах релігії** вони не дають своїх підписів. (Відповідь дали пос. Чукурові, який збирав підписи). Очевидно, що ця відмова унеможливила внесення інтерпеляції.

Ще вимовнішим є інший випадок з останніх днів. Маємо на думці те, що сталося дня 18. березня 1933 р. **Посол Великанович** виготовив велику інтерпеляцію (14 сторін машинового письма) до польського уряду в справі ріжнородних і численних зловживань у часі шкільного плебісциту за українською мовою навчання в державних початкових школах. При збиранні підписів під цю інтерпеляцію сталося те саме, що при попередній інтерпеляції, а саме, **радикальні посли устами посла Білинського заявили, що інтерпеляції не підпишуть, бо УНДО, мовляв, веде партійну боротьбу з радикальною партією на сторінках преси** (це натяк на статтю „Діла“ про радикалів). Не помогли ніякі аргументи на те, що пресова полеміка не повинна мати ніякого впливу на поведінку радикальних послів у загально-національних справах на парляментарній арені, де вони мають з національного обовязку обороняти права пошкодованих українських громадян. Не поміг нічого і такий аргумент, що підписання інтерпеляції в справі плебісцитових надужить не є ніякою ласкою ні для УНДО, ні для його Парляментарної Репрезентації, а тільки громадською повинністю радикальних послів. Таким чином дійшло до того, **що крім послів з Українського Клюбу (УНДО) підписали інтерпеляцію в справі плебісцитових надужить жидівські та німецькі посли.** Одначе підписів цих було всеж таки за мало. Інтерпеляція булаб неважною, якби її замісць радикалів не згодилися підписати **польські соціялісти.** Таким робом українські радикальні посли не досягнули своєї мети, бо інтерпеляцію в справі плебісцитових зловживань таки внесено без їхньої участи.

Кваліфікувати такої поведінки радикальних послів не беремось. Думаємо, що з неї поробить собі належні висновки само українське громадянство.

З польської преси.

„Польсько-Український Бюлєтин“.

Огляд двох останніх чисел.

У 3-му числі „Польсько-українського Бюлетину“ за міс. лютий ц. р. на першому місці находимо статтю українського економіста інж. *Евгена Гловінського* п. н. *„Господарські висліди Совітської України“*. Автор дуже основно, цифрами, фактами та образками з совітського життя збиває тези недавньої статті в „Пшеґльонду Всходнього“ п. з. „Розвій господарства Совітської України“, яка славила успіхи більшовицької господарки. Ця стаття є прегарним коментарем до всіх тих офіціяльних більшовицьких статистик, які імпонують своїми астрономічними цифрами західним безкритичним русофільським публіцистам та ширять у світі наскрізь фальшиві погляди про „здобутки“ комуністичного будівництва...

Богдан Габданк (із статті виходить, що це поляк), згадуючи про всі меншини в Польщі доходить до висновку, що лише українська проблема має „особливо високу питому вагу“, та формулює низку тез, які повинні би лягти в основу польської політики супроти українців. Аналіза цих тез переступилаб межі цього інформаційного огляду (врештою, признаємось, нерадо входимо в політичну полеміку з діячами, що скривають себе за псевдонімами). Ті тези починаються від речення „Територія, яку замешкують українці, є їх батьківщиною від соток літ, а в склад польської держави війшла всупереч волі українського населення...“ Свою статтю кінчає автор ще одною тезою, а саме, що „підставою почуття

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 23. БЕРЕЗНЯ 1933.

І. ШМЕРИКОВСЬКА ПРИЙМОВА.

Кілька слів про ресіталь.

Ресіталь — це самостійний виступ музики-виконавця на однім інструменті. Ця англійська назва прийнялась недавно в чужих мовах.

„Фортепяновий ресіталь“ оголошує афіша. „Не піду, не розуміюсь на фортепяновій грі“. „Вечір пісні та арій“. „Не піду, недавно чув я цього артиста на „добродійному“ концерті“. І врешті-решт саля в день ресіталю виглядає приблизно ось як: приявні фахові музики, найближчі знайомі виконавця (бо так личить) і — декілька одиниць, які ділом доказують, що музика це складова частина їхнього життя. Вони дійсні (духові) меценати музичного життя, яке можна слідкувати в першу чергу на концертах. Бо що з того, що десь там лежать написані і найкращі музичні твори, коли їх ніхто не виконує? Коли творець не має змоги „повідомити“ громадянство про свої осяги в музичному мистецтві? З другогож боку, людина, що ходить на концерти, вчиться слухати музики. Це дуже важне питання, якому присвячують або замало уваги — або яким просто нехтують.

В основі можемо підійти до музичного мистецтва подібно як підходимо до всіх інших родів мистецтва. Возьмім, наприклад, пластичне мистецтво. Кожна людина, що має естетичний змисл і любить якусь ділянку цього мистецтва, буде з насолодою слідкувати за ним, та подивляти його твори, хоча дана людина сама ані не малює, ані не різьбить. Коли перейдемо в ділянку музики, побачимо, що не кожний, хто хоче сприймати музику, мусить її практично сам виконувати, себто грати на якомусь інструменті, чи співати. Задяки слуханню музики звикає наше вухо слухати ріжнородні звукові комплекси. У кожній історичній добі, у поодиноких геніяльних музик творять ці звукові комплекси ріжні ґрупи. Ці ґрупи ріжняться між собою та творять індивідуальний стиль.

Отже, щоби дійсно слухати музику, не вистарчить пасивно сприймати слухові враження. Таке ліниве сприймання створить у голові слухача хаос і цей хаос втомить його. Щойно тоді, коли у слухача починають співпрацювати поприч чисто слухові, ще й інтелектуальні та емоціональні чинники, слухач має справжнє вдоволення, починає дійсно користати з музики і аж тоді осягає мету, задля якої істнує музичне мистецтво.

Тільки у власному ресіталю має концертант можливість показати себе артистом, що відповідає за суцільність враження. Оперуючи, згідно зі своєю волею часом і матеріялом, може артист показати, як опановує ріжнородну техніку інструменту та голосового орґану, розвинути скалю внутрішньої виразовости, виказати всесторонність знання музичної літератури та дати докази відчуття стилю поодиноких творів і творців. Вже при самому складанню програми концертант дає доказ, що поважно ставиться до музики та свого мистецького рівня. Твори, що входять у програму не завсіди, як то кажуть популярно, „вдячні“, себто зверхно ефектовні та легкі для зрозуміння, зате вони можуть мати велику музичну вартість. Концертант має змогу у свому ресіталю скласти програму з точним пляном. Програму може поділити на ґрупи згідно з історичним розвитком та стилем може використати правило контрасту, тощо.

Усі ці можливості відпадають при принагідному виступі мистця у збірному концерті. Вузькі рямці одної точки програми не дають нагоди до повного вислову артиста і не можуть у належній мірі прийти до слова. Кінець такий, що артист мусить давати публиці твори більше обчислені на ефект, як глибокі змістом. Добрий ресіталь має своєрідний характер; він зосереджує враження замісць його розсівати.

Факт, що у нас артисти дають щораз частіше „ресіталі“ — самостійні виступи з власною програмою і що публика починає відвідувати такі індивідуальні концерти є доказом, що наша музична культура поважно пішла вперед.

сили не може бути ніколи свідомість слабости контрагента".

З черги маємо у тому числі „Бюлетину" лист *Івана Кедрина*, написаний до редактора „Бюлетину" у відповіді на запрошення його до співпраці. Цей лист редакція оголосила як статтю під наголовком *„Дві уваги"*. У першій увазі, присвяченій напрямним „Бюлетину", автор квестіонує вартість усякої публіцистичної акції, що ставить собі за ціль т. зв. психольоґічну підготовку польського громадянства, — якщо тієї акції не підтримує практична національна політика уряду. Автор уважає, що треба пропаґувати тезу: „Зміну настроїв польського громадянства і цілого його наставлення до української проблеми можна перевести тільки шляхом доконаних фактів і — віце верза — при відсутності державних законів, які радикально змінилиб нинішню національну політику, всяка громадська акція, хоч би найкращою волею пройнята, ніякої направи польсько-українських відносин спричинити не може". — У своїй другій „увазі" автор висловлює бажання українського читача, щоби якнайменше чув про польську „цивілізаційну місію", бо на згук тої фрази пригадується Заглоба, Ярема Вишневецький, різні „Курерки" та ендецькі актуальні тези „культуркампфу"...

П. Вл. Бончковський у статті *„Тадей Голувко в українській проблемі"*, спираючись на цитати з його творів і статтей старається підкреслити його „історичну ролю в ділянці пропаґанди самостійницької ідеї України" (на цю справу ми маємо зовсім інший погляд).

Якуб Стоян у статті *„На культурно-історичні теми"* кидає цікаві уваги про українські джерела творчости Виспянського та про польсько-українські звязки в часах Мазепи й Орлика.

„Уривок зі спогадів" *Ст. Стемповського* — це виїмок із надзвичайно цікавих і прегарно написаних споминів того автора, які вийшли у збірному томі споминів кількох чужинецьких діячів виданому у варшавському „Укр. Наук. Інституті". Цей уривок споминів присвячений мало у нас відомій постаті визначного українського вченого й патріота проф. Богдана Кістяківського.

Юрій Науменко у статтейці *„Крути і Базар"* подає історично вірний опис двох крівавих українських воєнних траґедій, що розігрались 29. І. 1918 під Крутами й 21. XI. 1921. під Базаром. „Ті, що полягли під Крутами і Базаром, віддали Батьківщині все, що мали, не залишили найменшого „зерна неправди" за собою та заслужили на славу і вічний спокій... Зрозумілими і близькими стають слова, висловлені на похороні Івана Мазепи його наслідником Пилипом Орликом: „Памятайте, що наша справа справедлива, а справедливість мусить побідити"...

Д-р Юрій Поґоновський навів, зіставивши поруч себе і проаналізував усі істнуючі польські переклади славного Шевченкового *„Заповіту"* „Думи мої, думи мої, лихо мені з вами", а *Константин Шимонолевіч* подав нарис творчости *Евгена Маланюка* з перекладом одного його вірша.

Полеміка пресова, огляд важніших подій з всеукраїнського життя, рецензії, та фейлетон[illegible]тичні уваги закінчують 3-ій том „Бюлетину".

4-те число „Бюлетину" розпочинає його видавець і гол. редактор *В. Бончковський* статтею п. н. *„Відповідь"*: це відповідь на згадані вище сумніви й застереження І. Кедрина з 3-го числа. П. Бончковський покликується на різні факти з польської дійсности, м. ін. на закон з 1922 року та різні офіціяльні заяви, і боронить засади, що треба спершу підготовити польське громадянство до актів практичної політики — іншої, ніж досі. Так само застерігається автор проти того, щоби вязати „постать Яреми Вишневецького з едиції Сєнкевича з польською місією".

З українських авторів у тому числі маємо дальшу економічну статтю інж. *Глов[illegible]нського* п. н. *„Роля України в економічнім життю Совітського Союзу"*. В обширній статті п. н. *„Елїгій Невядомський і Дмитро Данилишин"* *І. Кедрин* відповідає послові ББ адв. Пасхальському на його арґумент, кинений із соймової трибуни, що коли польська влада повісила поляка Невядомського (вбивника през. Нарутовича) то не має обовязку інакше поводитися з терористами українськими. Автор підходить до цієї справи зі становища політичної доцільности і доказує, що становище п. Пасхальського спиралося на правній формалістиці, яка не рахується з потребами національної політики. В цілій статті автор переводить теж тезу, що польська національна політика ніколи не рахувалася і не рахується з настроями та емоціональними течіями в українському громадянстві і що взагалі легковажить собі психольоґічний чинник.

Статті проф *Мирона Кордуби* п. н. *„У справі українського університету"* не будемо тут реферувати, бо належиться їй окрема увага.

П. Папроцький (директор „Інституту Національних Дослідів") у статті п. н. *„Спільні інтереси"* доказує, що польська державна рація повинна бути зацікавлена всеукраїнською проблемою.

Літературно-історичні нариси, багата хроніка, „місцелянеа", некрольоґи (М. Садовського і М. Морської), пресова полеміка, рецензії і звіти доповнюють 4-те число „Бюлетину". Зміст загалом дуже багатий і цікавий. Видно, що той часопис поширює одинаково склад своїх співробітників, як і сферу заінтересувань ріжними ділянками українського політичного, господарського і культурного життя.

Льойд Джордж в обороні Німеччини.

У промові, яку виголосив дня 13. ц. м. у Шеффільд колишній премієр Льойд Джордж, скритикував гостро уряди переможних держав, що самі не виконали своїх зобовязань, підписаних у Версаю, і цим спричинили події в Німеччині.

Льойд Джордж перестерігає світ перед небезпекою, яка загрожує світові, бо „вже чути підземний грюкіт гармат, який все більше кріпшає... Ми означили точки про розброєння Німеччини, ми знищили її гармати, поломили тисячі її машинових крісів. Ми обмежили її армію до 100.000 люда, коли вона раніше мала міліони. Ми відібрали їй воєнні матеріяли і сказали: Коли ти знищиш все, ми зробимо те саме. Ми примусили її виконати зобовязання, але ніяка з держав, що підписали зобовязання, сама не виконала їх"...

(Укбюро Льондон.)

Уповноваження для уряду Гітлера.

БЕРЛІН, 21. III. ПАТ. Кабінет республики вирішив учора проєкт закону про надзвичайні повновласти для уряду і передав його до Райхстаґу. На основі того закону уряд уповноважений видавати закони поза межами, зачеркненими конституцією. Видані урядом закони можуть відступити від конституції під умовиною, що не торкаються Райхстаґу і державної ради. Не вільно нарушувати прав, що прислугують державному президентові. Видані урядом закони обовязують після оголошення. Умови уряду з чужими державами в справах, обнятих державним законодавством, не вимагають згоди законодатних установ. Уряд республики оголошує самостійно виконні розпорядки. Закон про повновласти входить в життя з днем оголошення. Важність його кінчиться з днем 1. квітня 1937 р.

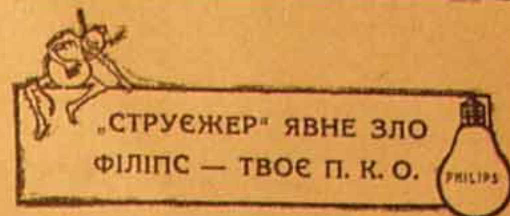
Концентраційний обоз для комуністів.

БЕРЛІН, 26. III. ПАТ. Президент мінхенської поліції заявив представникам преси, що в середу буде відкритий біля Дахав перший концентраційний обоз для 5.000 комуністів і соціялістів, арештованих останніми часами.

Виборчі протести перед судом.

Найвищий суд у Варшаві розглядав 20. ц. м. на тайному засіданні формальну сторону трьох протестів проти соймових виборів з округи Львів повіт. Рішено видати деякі розпорядки в справі тих протестів, переслухати свідків і т. п.

На явному засіданні найвищий суд має розглянути протести проти соймових виборів з округи Радом. Кажуть, що ті вибори будуть уневажнені.

В обороні варстатів праці.

Із Сосновця повідомляють, що ситуація в копальнях Клімонтів і Мортімер не змінилася. Робітники перебувають дальше під землею й забарикадувалися так, що не можна з ними порозумітися. Не дають ніяких знаків і не приймають харчів. Жінки тих робітників демонструють під мешканнями директорів і урядників сосновецького товариства.

На знак солідарности з робітниками згаданих двох копалень застрайкували робітники копалень „Челядзь", „Сатурн" і „Париж". Надіються, що й інші копальні задемонструють страйком.

Зачувати, що делеґація копальні „Клімонтів" виїхала до Варшави, щоби вставитися безпосередньо в міністерстві, бо на місці не можуть від дирекції копальні добитися ніяких уступок. Управа копальні годиться тільки відложити речинець затоплення копальні й задержати залогу в руху ще 7 днів.

За океаном.

Шевченківська радіо-програма.

5. березня ц. р. нюйорська радіостанція видала Шевченківську радіо-програму. На мистецьку частину зложилися: Відчит д-ра Я. Цегельського про Шевченка (по українськи), відчит студента журналістики на нюйорськім університеті І. Михайлова також про Шевченка по анґлійськи, мішаний хор зорґанізований п. Марією Гребінецькою зі знаменито відспіваною кантатою „Бють пороги" Лисенка, сольоспів народніх пісень п. Гребінецької (сопран) і орхестра М. Сербанського (низка народніх мельодій). Цілий місяць березень радіопрограми нюйорського базару „Сурми" зі станції ВОВ, кожної неділі год. 8.30—9.30 рано, будуть виповнені дальшими точками в честь Шевченка.

Українець видав по анґлійськи книжку про рільне господарство в СРСР.

Володимир Тимошенко, бувший професор українського університету в Празі, а тепер професор економії університету Мичиґен, в Ен Арбор, написав обємисту книжку по анґлійськи, п. н. „Рільнича Росія і питання про збіжжа". Цю книжку видав Інститут для дослідів над харчами при Воєнній Бібліотеці в університеті Стенфорд, в Каліфорнії, як перше число серії збіжевої економіки. В переднім слові автор каже, що метою цієї праці розглянути теперішню збіжеву продукцію в Радянськім Союзі шляхом порівнання з розвитком такої продукції з передвоєнних часів. Книжка написана у строго науковому тоні, подає богату статистику, всюди згадує виразно про Україну, як окрему частину Росії, але не бавиться в ніякі пророцтва на тему більшовицьких експериментів. Зате виразно зазначує автор, що теперішній стан земельної господарки вказує на переходову стадію і він ніяк не може довести до того, щоби при такім зрості населення, який слідний у Радянському Союзі, можна було казати про можливість вивозу збіжжа звідти в таких розмірах, як це було до війни. Для українців, що займаються питанням признання Совітів американським урядом, книжка проф. Тимошенка може бути важним матеріялом.

Страчення Занґари.

З Ню Йорку повідомляють, що у вязниці в Міямі виконано 20. ц. м. смертний присуд на Занґарі, який стріляючи до президента Рузвельта, пострілив смертельно бурмістра із Шикаґо Чермака. Занґара згинув на електричному кріслі. Перед смертю не приняв нікого з осіб, що хотіли перед страченням його відвідати

З ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ.

Окружна партійна конференція УНДО.

Українське Національно-Демократичне Об'єднання скликало на суботу, дня 18. березня н. р. в год. 9-ій передполудне у Тернополі в домівці „Української Бесіди" окружну партійну конференцію. В конференції взяли участь делеґати Повітових Народніх Комітетів згл. мужів довіря з політичних повітів: Тернопіль, Збараж, Скалат, Теребовля, Зборів і зі судових повітів Микулинці, Нове Село і Грималів. З кожного повіту взяло участь двох до чотирьох делеґатів.

Нарадами проводив Александер Пісецький, організатор Скалатщини і член Центрального Комітету. Реферати виголосили: голова УНДО д-р Дмитро Левицький „Про політичне положення українського народу", головний секретар Володимир Целевич про значіння і потребу політичної організації та всякі актуальні організаційні справи, пос. Олекса Яворський про партійний орган „Свободу". По рефератах відбулася дискусія, у якій забирали голос пос. д-р Степан Баран, д-р Мельник, д-р Таращук, пос. О. Яворський, п. Бляхка Баранова, п. Кузьмин, о. Вонс і п. Кунько. Відповідали д-р Дмитро Левицький і Володимир Целевич.

Зокрема точніше обговорено і намічено подрібно плян праці на найближчий час у повітах, які взяли участь у нараді.

„Тарас Бульба" в Парижі.

Опера „Тарас Бульба", що йде тепер у паризькій опері „Опера Комік" (другім оперовім театрі, поруч державного, що своєю назвою не має нічого спільного з „комічними" виставами!) має великий успіх, як і у 1919 р., коли вона повстала. „Тарас Бульба" у французькому перекладі це одна із найбільше поширених книжок із славянських літератур між французькою інтеліґенцією: вона має багато прегарних видань і колись її призначували на шкільні нагороди.

Композитором нової опери є Самуель Руссо, лібретто зладив Люї де Граммон. Це опера прибрана, легка, але без сліду якихнебудь українських мельодій. С. Руссо — совісний професор консерваторії, що зручно використав впливи французьких композиторів, головно Массенета, сям-там позичивши дещо від Мусоргського, Бородіна та Римського-Корсакова. Основа опери: ліричні любовні сцени та екзотика. Україна це все ще для загалу парижан таке далеке невідоме, як за часів Мазепи. Опера виведена прегарно з погляду інсценізації; костюми — як упевняє фахова критика — чудові, дорогі, з оригінального матеріялу. Хата Тараса Бульби у середині має бути зразком модерної стилізації та незвичайно вірно історична, згідно зі старо-українською архітектурою.

Зате з духа Гоголя нема тут нічого. Польська панна названа лібретистом... Ксенею і вона одягнена в російський „кокошнік"! Хоча актори мають козацькі костюми і Тарас Бульба — козак як з образу Рєпіна, дія всієї песи могла би відбуватись і в Мексику. Весь сюжет таких жагучих „екзотичних" любовних історій знаємо добре з кіна: десь там хтось когось за щось покохав і чомусь виринуло непорозуміння і якось закоханих розєднали і когось при цьому вбили. Справжня траґедія повісти Гоголя щезла як камфора.

Але опера йде і має великий успіх.

Муралов на місці розстріляного Конара.

Як повідомляють з Москви, в народнім комісаріяті земельних справ зайшли поважні персональні зміни. Першим заступником комісаря на місце розстріляного Конара став Муралов. Крім того утворено центральний уряд плекання коней при комісаріяті, якого шефом став Буденний.

Анґлійський старшина німецьким шпигуном.

Перед військовим судом у Льондоні розпочався процес пор. Стюорда за зраду військової тайни. Він ділав у користь Німеччини, передавши їй конструкції найновіших англійських танків, броневиків і скорострілів. Англійські політичні кола порушені фактом, що розброєна Німеччина інтересується анґлійськими танками, хоча на основі версайського трактату сама танків не сміє мати.

Спростування.

До Хвальної Редакції „Діла" за руки відповідального редактора п. О. Костика у Львові.

Дотично нотатки, поміщеної в часописі „Діло" ч. 55. з дня 6. III. 1933 р. п. наг. „Як то було у Вовчухах", прошу помістити на підставі пар. 19. пресового закона з 7. XII. 1862 В. Д. З. ч. 6. з 1863 р. в найближчому числі згаданого часопису у спосіб як щодо місця, так і щодо друку ідентичний з тим, в якому була поміщена повища нотатка, отсе спростування:

1) Неправдою є, начеб то кількох парубків з Браткович пробували задержати команданта „Стшельца" Щепана Стиса з Вовчух, щоб вивідатися про причину побиття Василіва, зате правдою є, що кільканацять парубків з Браткович, узброєні в дрючки, очікували на згаданого Стиса з метою нападу на нього і побиття його та що напасники, не зважаючи на стріли, які віддав Стис до них на пострах, дальше гнались за ним і тільки завдяки припадковій підводі вдалось йому втекти й урятуватись перед напасниками.

2) Неправдою є твердження, що після втечі Стиса напасники вернулись спокійно домів, зате правдою є, що напасники при повороті побили польських господарів з Роздолу та кілька жінок, які вертали на фірах з ярмарку.

3) Неправдою є, що вечером того самого дня ґрупи „стшельців" у Вовчухах почали нападати на доми українців зате правдою є, що, не зважаючи на деяке напруження, ніяких нападів не було.

Підпис:
radca Tylko, kier. Oddz. Nar. Wyd. Bezp.

ЧАС БАЛІВ МИНУВ! Але добровільний даток для Рідної Школи замісць на баль можна післяти в кожній хвилині. Зробіть це негайно і пішліть даток чеком Рідної Школи ч. 149.405, зазначивши: „Замісць Балю" і то без огляду на те, чи дістали „запрошення", чи через недогляд не дістали. Викази оголосимо.

Викрили змову в Індіях.

З Калькути повідомляють, про арештування багатьох осіб під закидом змови, щоби висадити в повітря державні будинки й доми вищих англійських урядовців в Індіях. Між іншими арештували молоду жінку, що мала велику скількість динаміту, призначену до виконання замаху. Це перший випадок, що революціонери в Індіях плянували вжити динаміт.

Поліція в Калькуті арештувала м-ін. Вірен Роя, що брав участь у замаху на життя сер Ватсона, редактора „Стейтсмена" в Калькуті у вересні м. р.

Вбивають чекістів.

ВИЛЬНО, 21. III. ПАТ. З Минська повідомляють, що в місцевости Кнігішин на Радянській Білорусі вбито скритовбийчим способом начальника місцевого відділу ДПУ Єхімонова. Вбивники утікли.

ПОВІНЬ НА УКРАЇНІ.

МОСКВА, 21. III. ПАТ. Ріка Бог біля Винниці виступила з берегів і залила нижче положені передмістя. Відтам населення евакували. Також Дніпро виступив із берегів біля Могилева Подільського. При мостах відділи саперів розсаджують леди.

Пакт 4-х великих держав.

ЛЬОНДОН, 21. III. ПАТ. „Морнінґ Пост" довідується, що три основні справи, які обговорюють у пляні 4-х держав, запропонованім Мусолінієм, є такі: розброєння, ревізія мирових трактатів та дипльоматичний розем. Головними точками пакту є: 1) заява сторін, що вирікаються вживати насилля, а обіцюють співпрацю, 2) приняття принципу приязної ревізії трактатів, 3) введення в життя військових управнень, 4) вдержання порозуміння на 10 літ, продовження на дальших 10 літ, наскільки на рік перед упливом того часу не наступлять виповідження.

Щодо трактатів, то мають підкреслити, що згідно з пактом Ліґи допускальна є в деяких межах ревізія трактатів. У закінченні, після пацифістичних заяв, великі держави запрошують інші держави, аби приступили до того пакту. Пакт мають предложити парляментам для ратифікації та зложити в Лізі Націй.

ПАРИЖ, 21. III. ПАТ. Більшість засідання ради міністрів під головуванням през. Лебрена, була присвячена розглянению пакту Мусолінія та Мекдональда.

Аґ. Аваса зазначує, що Даладіє та Бонкур підчас нинішньої стрічі з англійськими держ. мужами повідомили Мекдональда та Саймона, що Франція приймає ініціятиву, ухвалену в Римі. Франція готова прихилитися до проектованого пакту, одначе домагається, щоби їй дали змогу точно розглянути той проект, бо деякі точки вимагають зміни. Франція приступає з певною свідомістю до того пакту, якого наслідки будуть тревалі та глибокі.

Пакт передбачує теж виразно права ревізії мирових трактатів із Німеччиною, Австрією, Мадярщиною та Болгарією, одначе цю ревізію мають переводити згідно з постановами пакту Ліґи Націй. Пакт полагодив би теж справу рівноправности зброєнь Німеччини.

Відкриття райхстаґу.

21-го березня відбулося в Почдамі святочне відкриття райхстаґу. Є це 62. роковини відкриття першого райхстаґу в дні 21. березня 1871 р.

ПАТ повідомляє, що в звязку з відкриттям райхстаґу цілий Почдам прибраний цісарськими та гітлерівськими прапорами. Прилюдні установи, бюра та школи зачинені. В год. 9.45 през. Гінденбурґ в однострої фельдмаршала цісарської армії виїхав до Почдаму. У святі відкриття райхстаґу взяв участь і кронпринц. Усюди видно військових в одностроях цісарської армії.

Около год. 10. в Почдамі перед касарняну церкву приїхав през. Гінденбурґ із членами уряду. Його витали одушевлено. Прийшли теж посли райхстаґу та пруського сойму та багато представників влади.

Після богослуження в католицькій та евангелицькій церкві, в год. 11.30 през. Гінденбурґ відкрив засідання та виголосив промову. Попередній парлямент, сказав Гінденбурґ, розвязано тому, аби німецький нарід міг заняти становище до новоствореного уряду нац. концентрації. Дня 5. березня нарід заявився за урядом і тим дав йому корисні основи праці. Бесідник висловлює сподівання, що теперішній райхстаґ піддержить уряд у його тяжкій праці. Місце, де ми нині зібралися, сказав Гінденбурґ, каже нам тямити про давню Прусію, яка стала великою тому, що жила в Божій боязні, тому що совісно працювала та любила батьківщину. Завдяки цьому Прусія злучила німецькі племена. Коби той дух, яким надихане це славне місце, оживив сьогоднішне покоління, щоби визволив нас із партійних спорів і щоби получив нас на славу великої та гордої Німеччини.

Опісля Гітлер відчитав урядове експозе. Експозе стверджує незвичайну життєву національну силу Німеччини. На закінчення зложив поклін през. Гінденбурґові, як живому свідкові трьох періодів боротьби за будуччину Німеччини та як символові незломної життєздатної сили народу.

Опісля през. Гінденбурґ зложив лавровий вінець на гробах Фридриха Вільгельма І. і Фридриха Великого. Потім на площі відбулася дефіляда військових відділів при участи райхсвери, Штальгельму та пробоєвих відділів і організацій бувших вояків.

ГІТЛЕР І ГЕБЕЛЬС НЕ БУЛИ НА БОГОСЛУЖЕННІ.

БЕРЛІН, 21. III. ПАТ. Бюро Вольфа повідомляє, що канцлер Гітлер і міністр Ґебельс не взяли участи в богослуженні в католицькій церкві. Їх відсутність пояснюють становищем католицького епископату супроти нац. соціялістів, яких цей епископат називав неґідними Тайни.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Синява і сонце.

Така непорочна синява неба, таке ласкаве сонце, що далебі не можна нині бути злобним, лихим, чи навіть зажуреним. Блакить і сонце заповнюють душу, зарівнюють карби на серці, вигладжують морщини на лиці. Воістину кажу вам: Якби Галичина мала більше погідних днів у році, напевно малаб менше слоти в душах і негод у своїй історії..

Бувало йду мимо камениць і думаю: Як ті бідні каменичники живуть?! Комірного майже ніхто не платить, а податків майже не можна порахувати.

Переходжу коло урядів і подивляю: такі тяжкі часи, а вони ще таки якось клигають.

Скарбова палата. Безнадійно сумна інституція. Кожний сотик, який вливає до її кас, коштує два сотики. Екзекутори, коморники, бубен, молоток, екзекуційні друки...

Магістрат... З глибоких, темних коридорів віє такою грошевою пусткою, а з поодиноких саль лунає такий голосний крик безрадности, що аж льви при вході присідають зі страху.

Але не нині...

Чи якась велика загранична позичка змінила обставини, чи синява і сонце змінили мій погляд — не знаю, але нині і камениці і уряди зовсім не роблять враження вуличних бідолахів.

На каменицях, з яких ще вчора хотіли дельожувати мешканців — нині прапорів як галок. По склепах, які вивіску заслонили меланхолійним написом: „З поводу ліквідації"... — наліпки, наліпки, наліпки. Скарбова палата вся в ґірляндах і бендах як молода перед шлюбом, маґістрат теж заквітчаний як дружба, а ратуш у діядемі з дорогих перел Едісона, мов дочка Форда чи іншого Рокефелера.

Ні сліду біди, кризи, журби за завтрішній день, чи зневіри в нинішній.

Як приємно пройтися вулицями Львова серед цього радісного настрою! Чоловік бачить, що занадто песимістично оцінював ситуацію, що як трохи притиснути, то всюди знайдеться зайва копійчина на якусь практичну справу, в данім випадку на декорацію міста з нагоди св. Йосифа.

Дивно тільки, що багато людей не дивилося ні на сонце, ні на синяву і тому не позбулись того дня буденного настрою. Декорація міста була для них ще одним доказом на всесторонню крізу і вони кинулись розбивати святочний настрій.

Розбивши його і кільканацять голов, допровадили до розбиття одної редакції, що пропаґувала зберегти буденний настрій у це весняне свято.

Був я під тією редакцією. Здефектовані вікна, здекомплетовані черепки, припалені аркуші паперу... Одним словом — сумно.

А все таки добра ілюстрація до пісні: „Носив вовк — понесли й вовка".

Атже ця редакція була кузнею всіх наявних доказів любови до українців, включно до лапок при писанні їх національної назви. Всі летючки повні толеранції і вирозуміння родилися в затишних кімнатах редакційного будинку і давали все добрі наслідки: в Академічнім Домі, в „Центросоюзі", „Просвіті", „Наук. Т-ві ім. Шевченка"

Тепер і цій рдакції дозволила доля зазнати добродійств толеранції і братолюбія. Хоч воно помогти не поможе, але — думаю — не зашкодить.

Не до зими йде — можна писати і під грушкою.

А ще як над головою і синява і сонце. Хто зна, чи й на тенденцію воно не вплине...

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **Відчит проф. Володимира Залозецького про українське малярство.** „Українське Т-во прихильників мистецтва" у Львові користаючи з приїзду проф. В. Залозецького із Берліна до Львова запросило його дати відчит про українське малярство. Дня 26. ц. м. у неділю в год. 6. веч. відбудеться такий відчит у салі „Бесіди" (Народній Дім) п. з. **„Короткий огляд головних етапів історії малярства на Україні".** Відчит буде ілюстрований численними світлинами. Численні малярські виставки в останніх роках, поява наших нових талановитих мистців і мистецьких журналів, жива полеміка на тему ріжних напрямків у нашому мистецтві роблять такий відчит дуже актуальним.

— **Ревізія в Надвірній.** Дня 13. ц. м. відбулася ревізія у бурмістра й купця Надвірни п. Василя Свища. Ревізія тревала від 8. до 1. впол. Ревізію переведено в крамниці, в цілім помешканні, обстукувано навіть стіни. Писемного дозволу на переведення ревізії поліція не мала. На внесений писемний протест не дістав ревідований ніякої відповіди, хто цю ревізію наказав і чому взагалі її переведено.

— **Адміністраційні кари.** Городське староство у Львові укарало адміністраційним шляхом 12 польських студентів арештом від 2 до 14 днів без заміни на грошеву кару за недавні вуличні демонстрації.

— **Інвалідські ренти.** М-ство скарбу устійнило число інвалідів і членів родин після інвалідів, що користувалися державними допомогами. З початком цього року діставало інвалідські ренти коло 230.000 осіб, з того 108.563 інвалідів.

— **Хто виграв на льотерії?** Одинацятого дня тягнення Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 15.000 зол. на ч. 3947; 10.000 зол. на ч. 77416; 5.000 зол. на ч. 28031; 2.000 зол. на ч. 1199, 11129, 15301, 28053, 29411, 43269, 46916, 47651, 48609, 55203, 80159, 127902, 136721, 139518, 141800; 1.000 зол. на ч. 3078, 3203, 5141, 12829, 13112, 17577, 18644, 25340, 31935, 34845, 46608, 50003, 51244, 52157, 57492, 62425, 63890, 67478, 68947, 76721, 87920, 90152, 96736, 101821, 102699, 104473, 109028, 110135, 112182, 113553, 120176, 122597, 128823, 128940, 132481, 136816, 137461, 143922, 145020, 146634, 147267.

— **Авто переїхало на смерть робітника.** Почтовий самохід, що віз більший транспорт грошей з Польського Банку у Львові, переїхав на розі вул. Третього Мая і Словацького міського робітника Мик. Волошанського, занятого направою їздні. Волошанський згинув на місці. Необережного шофера арештовано.

— **Комуністичний процес у Самборі.** Перед трибуналом присяглих суддів у Самборі розпочалася розправа проти 28 осіб у віці від 18 до 43, всіх з турчанського повіту, обвинувачених за комуністичну аґітацію.

— **Ограбили касу.** З Надвірної повідомляють, що в часі неприсутности бюрових службовців у тартаковій фірмі „Польська Фореста" якісь зломники розпороли огнетревалу касу і забрали готівкою 30.000 зол., призначених на виплату робітникам.

— **Пожежі.** В Корчині Рустикальнім пов. Стрий повстала пожежа в домі Насті Онуфрів. Вогонь знищив хату й перекинувся на сусідні будинки і при сильному вітрі згоріло 13 господарств. Крім 22 мешкальних домів і господарських будинків згоріли: одна корова, свиня й багато дробу. Три особи тяжко попеклися. Шкоду обчисляють на 50 тисяч зол. — В Підгайцях пов. Грубешів згоріло 17 господарств вартости 80 тисяч зол. — Про велику пожежу повідомляють з Коміна пов. Кельце, де згоріло 12 господарств, причому смерть у вогні найшли 100-літний Петро Тубяк і 60-літна Марґарета Свенцік.

— **Затроїли святойорданську воду.** В Почаїві пов. Кремянець панує між населенням загадочна недуга, на яку вмерло вже кілька осіб. Люди кажуть, що перед водосвяттям на Йордан хтось кинув у воду якесь трійло. Всі, хто пив свячену воду, затроївся і досі хорують. Хто міг зважитися на таку звірську пакість, про це ходять ріжні толки.

— **Загадочний злочин.** На терені громадиРіздвяни пов. Рогатин виловили з Дністра тіло молодої жінки, що лежало у воді коло трьох тижнів і почало вже розкладатися. Заходить підозріння, що жінку хтось убив, бо мала руки звязані хустинкою.

— **Під колесами потягу.** На залізничому шляху між стаціями Хриплин і Марківці пов. Станиславів найшли трупа молодого жида. Доходження викрило, що незнаний покищо небіщик їхав на весілля до Тарновиці Лісної і всів до потягу, що їхав у противну сторону. Побачивши помилку, вискочив із вагону і згинув на місці.

— **Крівавий напад на дім німецького кольоніста.** В Еберфельді (біля Бібрки) трьох невідомих людей напало нічю на дім німецького кольоніста та важко поранили його, його жінку та сина підчас сну. Напасники втекли.

— **Дитина знищила 1350 долярів.** Як повідомляють із Вильна в селі Грицовичах янівської громади 5-літний син Зиґмунта Петкевича найшов у старій ґазеті 1350 долярів і знищив їх, повитинавши ножичками голови американських президентів. Коли батько вернув із костела і побачив знищені гроші, дістав сильного атаку серця і вмер. Петкевич вернув тому рік з Америки, побудував хату і заложив новочасне господарство. Коли синок бавився долярами, мати варила в кухні обід.

— **Ріжні вісти.** З мешкання при вул. Здоровля у Львові кинулася з другого поверху Янина Ґвіздальська і смертельно потовклася. — У варшавському університеті були 20. ц. м. студентські демонстрації, які опісля перенеслися на вулицю, де поліція вжила проти них води зі сикавок. — На дорозі коло Татарів пов. Самбір найшли Михайла Коса, вбитого незнаним душогубом.

— **Незвичайна операція.** Велике заінтересування в науковому світі викликала операція, доконана на 12-літнім хлопчині в Ліль. Хлопця, що нарікав на внутрішні болі, просвітлили проміннями Рентґена і викрили в його шлунку наріст, який після операції показався головою дитини, що мала нормально уформовані щоки з підборіддям, а навіть волося. Хлопець після операції почувається добре. Вирізану голову передали до університетської лябораторії в Ліль.

— **Жертви ріжних воєн.** Одна з комісій Союзу Народів подає такі статистичні дані: Сімлітна війна коштувала людство 554.000 жертв, війни французької революції 1,400.000, наполеонські війни 1,700.000, кримська війна 785.000, війна за незалежність Америки 700.000, російсько-японська війна і балканські війни 108.000. Разом шість міліонів жертв людьми. Однак всі ті жертви бліднуть супроти останньої світової війни, що коштувала 26 міліонів людей. Можна собі тепер уявити, скільки жертв забере майбутня війна, якої всі певні.

— **Ховання гроша — причиною безробіття.** Розглядаючи причини безробіття, прийшов проповідник конґреґаційної церкви в Брукліні, Фридрих Стам, до заключення, що воно походить звідти, що кожний амариканець хоче якнайбільше гроша сховати. Американець не хоче розуміти вищих ідеалів та вищої цілі життя, крім маєтку. Через те він не зважає на других, не переймається нуждою чи потребами інших, доки його самого це не діткне, а через те й не розуміє, що ліпше комусь дати працю, щоби запобігти нужді, ніж давати гроші. Отже, коли ті, що мають гроші, придумали способи роздачі праці, то минуло би й безробіття — отсе думки Стама...

— **Новий землетрус у Греції.** З Атен повідомляють про новий землетрус, що навістив півостров Халькидику. Найбільше потерпіло місто Ерісон, знищене почасти вже недавним землетрусом.

— **Замісць на балі — Рідній Школі** зложили дальше отсі громадяни(ки) (в зол.): д-р Кость Воєвідка, Станиславів 50; надрадник Михайло Пстучко, Львів 30; по 10: Преосв. о. д-р Іван Бучко, Оля й Іван Гижі, д-р Іван Кміцикевич; інж. Теодор Чубатий, Чесанів 6; по 5: Осип Боднарович, адв. Степан Ганицький, д-р Степан Дольницький, Е. Д., Сокаль, проф. Михайло Демчук, Перемишль, Мирон Зарицький, проф. д-р І. Зілинський, Краків, адв. Остап Дашинич-Кульчицький, Городенка, д-р Михайло Лепкалюк, Галич, пос. д-р Любомир Макарушка, Л. Роздольський, д-р Михайло Росляк, Чортків, д-р Теодор Решетило, Сокаль, д-р Іван Стадник, Лопатин, Ярослава Церковна, Лодзь, д-р Лев Чаплинський, д-р Ярослав Шипайло, Коломия; д-р Степан Конюшик, Товмач 3; о. Микола Кагустинський, Коломия 2. — Хто черговий?

— **Справлення помилки.** У фейлетоні п. з. „Безконечний світ" (див. 71. ч. „Діла" з 22. березня) подано наслідком друкарської помилки перекручене назвище автора: Лемпель, має бути **Леммель.**

Куток мови.

Не кажіть і тимбільше не пишіть: всьо, але „**все**". Отже не: він всьо все знає, а він усе завсіди знає.

Замісць: ходить о те, розходиться о те, має бути: **іде про те, річ у тому, справа в тому, діло в тому.**

Зам.: впрочім (моск.), треба: **зрештою.**

Зам.: більше чим, треба: **більш як, більше ніж.**

Зам.: злишний, треба: **зайвий.**

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ЙОСИФ МИШТАК.

Дня 4. ц. м. помер Йосиф Миштак, господар у Товстенькім, у 80 році життя. Це один з тих селян, що хоча латинник, був свідомим та діяльним українцем, одним з тих, що не лише у своїм ріднім селі, але й у цілім гусятинськім повіті (нині копичинецькім) дуже багато працювали для добра українського народу. Він не пожалував ні труду ні гроша (хоча сам бідний чоловік), як тільки треба було стати в оборону прав українського народу або піднести його просвіту та добробут.

Трудом пок. Й. Миштака повстала одна з перших у повіті читальня „Просвіти" в Товстенькім, котра має гарний свій дім з салею, де нині має приміщеня кооператива та інші українські установи в селі. Вибраний до виділу філії „Просвіти" в Гусятині, їздив по всіх околичних селах, де своїм переконуючим словом закликав до закладання читалень та переконував, що лише через освіту може український нарід прийти до добробуту.

Очитаний та інтелігентний швидко зєднує собі не лише прихильність своїх односельчан, але й цілого повіту, так, що нарід покликує його на члена Повітової Ради в Гусятині і П виділу. Там своїми дуже річевими і висококультурними промовами виборов він неодну справу для нашого селянства, особливо як ішло про „Просвіту" або оборону перед надмірними тягарами податковими і т. п. При тому зєднав він собі велике признання і пошану не лише у своїх, але й у чужих. Його непохитний характер не дався відстрашити ані обіцянками ані погрозами від народньої ідеї, котрій служив вірно ціле життя.

На кожний заклик політичного проводу являвся Йосиф Миштак усюди, де лише того вимагав інтерес народу. Як член ширшого Народнього Комітету їздив своїм коштом навіть до Львова. Д-р Евген Олесницький нераз хвалив його виступи, а посол Кивелюк причисляв його до своїх приятелів та однодумців.

Коли Миштак став асекур. аґентом „Дністра", то небавком не тільки село Товстеньке, але й інші околичні села стали обезпечуватися в „Дністрі".

Цілком зрозуміло, що така діяльність Миштака наражала його на ріжні шикани й переслідування. Не минали його кари та ревізії, непавиділи його австр. старости, лідичі та жандармерія. Мусів витерпіти також багато шикан та пониження від свого латинського пароха та місцевого двора і його сателітів.

По упадку Австрії, хоча вже немічний старець, багато причинився до висипання могили і поставлення на ній прекрасного памятника в честь поляглих борців за волю (серед села коло самої церкви).

Цей рідкий селянин-патріот, ідейний робітник на народній ниві, за те, що любив свою батьківщину Україну, ще й по смерти мусів витерпіти за свою ідею. Лат. парох Воленський відмовив Покійному християнського похорону за те, „*же будовал Украінец*". Він зажадав для себе за похорон 100 зол., до костела 20 зол., а прислузі 10 зол. Очевидно, бідна родина, до того ще в таких тяжких часах, не була в силі заплатити такої суми і того, наскрізь побожного й релігійного селянина, що ніколи не опускав богослуження і точно виконував релігійні практики, поховали без хреста і христ. похорону. Та зате кількатисячна громада не лише товстенецьких, але й сусідніх селян відпровадила тлінні останки покійного Діяча на вічний спочинок. Память пок. Йосифа Миштака залишиться раз на все у серцях не лише товстенецьких, але й усіх селян гусятинського повіту та буде служити пречарним прикладом характерности й послідовности для багатьох поколінь. В. Й. П! *Сусід.*

—o—

Дописи.

ЛЕМКІВЩИНА.

Український театр „Мельпомена" в Тиличі. З початком березня український театр „Мельпомена" під проводом п. Миколи Айдарова дав кілька вистав у містечку Тиличі, пов. Новий Санч. Трупа ця складається з наддніпрянців і галичан. Всі артисти причисляють себе до українців. Своєю першою виставою „Скарб" полонили артисти відразу присутніх, які в дальших виставах брали чимраз більшу участь. Українське слово й пісня оживили людей людьми і Богом забутих. Між артистами „Мельпомени" є талановиті люди і добрі мистці. На перше місце вибивалися: Айдаров (Ланкин), Айдарова, Єрофеїв і Чугай. Найкраще грала п. Айдарова, яка виступала в головних ролях. Грала Марусю (в „Грицю"), Азу (в „Циганці") і Раїсу („Воскресення") і з усіх роль вивязалася дуже гарно. А вже в ролі Раїси примусила всіх до загального плачу. Таксамо дуже інтелігентно грав п. Ланкин (Айдарів). Він виступав у ролі Гриця і Василя в „Циганці". У всіх виставах, а було їх шість, комічні ролі грав п. Ю. Єрофеїв. Та найбільше витиснув він сміху серед публики в ролі лікаря у виставі: „Чия дитина". Дуже добре грає також п. Чувай, б. артист театру Садовського. Грав Хому в „Грицю" й подібні ролі в інших виставах, а все так природно й гарно, що приходилося подивляти. Інші члени трупи виваязуються із своїх роль також бездоганно, але тільки в песах побутових. Всі артисти послуговуються чистою українською мовою на сцені і між собою. Тому дуже дивно, що афіші театру по українських селах видніють тільки в польській мові (!). Як це розуміти? **Гість.**

—o—

СПОРТ.

КОПАНИЙ МЯЧ ЗА КОРДОНОМ.

ПРАГА. Прага — Будапешт 2:1 (1:1).

ПАРИЖ. Прага — Париж 2:1 (1:1).

БУДАПЕШТ. Мадярщина — Чехія 2:0 (1:0).

Всі три змагання розіграні в неділю 19. III.

ВІДЕНЬ. Вієнна — Спортклюб 2:0 (0:0); Рапід — Гакоаг 4:0 (1:0); Ф. А. Ц. — Австрія 5:1 (3:1); Адміра — В. А. Ц. 5:3 (1:2); Вакер — Він 6:2 (4:0); Б. А. Ц. — Лібертас 1:1 (1:0).

УКРАЇНА — ПОҐОНЬ (ЛІҐА).

В неділю 26. ц. м. відбудуться в год. 3.15 пополудні на грищі Чорних товариські змагання між Україною і віцемистцем ліги Погонею. Обі дружини виступлять у найсильніших складах. Сподіємося, що українська дружина доложить усіх зусиль, щоби ві змагань з таким грізним противником вийти з якнайліпшим вислідом. Ціни білетів: партер 1 зол., трибуна зол. 1.50, для членів обох товариств трибуна 1 зол., партер 0.50 сот.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Василь Кучабський: УКРАЇНА І ПОЛЬЩА. Отверта відповідь польському консерватистові. Львів 1933. Накладом Видавничої Кооперативи „Мета". Стор. 239+XVI. Формат 16°.

ЖУРНАЛИ.

КРИТИКА. Щомісячник літератури, науки, мистецтва, критики і громадського життя під редакцією Антона Крушельницького. Львів 1933, ч. 1. за квітень 1933.

РІДНА ШКОЛА. Рік II., ч. 6. з 15. березня 1933.

ВІДРОДЖЕННЯ. Рік VI., ч. 3. за березень 1933.

МАНЬДЖУРСЬКИЙ ВІСТНИК. Тижневик. Рік II, ч. 1, 2 і 3. Виходить у Харбіні.

НОТИ.

О, СПОМАГАЙ НАС! Католицький гимн на свято „Українська Молодь Христові". На жіночий, мужеський і мішаний хор аранжував **Й. Кишакевич.** Львів 1933

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр в приватних оборотах зол. 8.86.

Срібло: Корони 0.30, фльорени 0.75, рублі 1.25.

Золото: Доляри 9.18, корони 38.50, франки 37.00, дукати 85.00.

Біржа варшавська.

Трансакції. Купно. Продажа.

Данціґ 174.45, 174.83, 174.02; Голяндія 360, 360.90 359.10, Льондон 30.78, 30.93, 30.63; Нюйорк чеки 8.89 8.91, 8.87; Нюйорк кабель 8.90, 8.92, 8.88; Париж 35.09 35.18, 35.00; Швайцарія 172.70, 173.13, 172.27; Берлін 212.

Акції.

Банк Польський 76.00.

ЗБІЖЕ.

Ціни льоко Підволочиська: Пшениця двірська 740 33.60—34.00, Пшениця двірська 720 31.75—32.25, Пшениця збірна 30.50—31.00, Жито одноціле 16.50—16.75, Жито збірне 15.75—16.00, Ячмінь на мливо 12.75—13.00, Кукурудза краєва 16.50—17.00, Гречка на мливо 17.50—18.00, Льон 37.00—39.00, Сімя кон. 27.00—29.00, Лубін синій 9.25—9.50, Висівки житні 7.00—7.25, Висівки пшен. 7.00—7.25, Висівки пшен. грубші 7.50—7.75, Крупи греч. 33.00—35.00, Мак синій 180.00—190.00, Мак синий 160—170.00, Ціни льоко Львів: Пшениця двірська 740 36.00—36.50, Пшениця двірська 720 33.25—33.75, Пшениця збірна 32.00—32.50, Жито одноціле 18.00—18.25, Жито збірне 17.25—17.50, Ячмінь на мливо 14.75—15.00, Мука пшен. люкс. 61.00—62.00, Мука пшен. 50 проц. „00" 60.00—60.50, Мука пшен. 60 проц. „0" 57.00—58.00, Мука житня 55 проц. „00" 34.00—34.50, Мука житня 65 проц. „0" 32.00—32.50, Висівки житні 7.25—7.50, Висівки пшен. 8.50—9.00, Висівки ячмінні 8.00—8.25, Крупи ячмінні 24.00—26.00, Пшоно 38.00—40.00.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 21. III.: пр масло дес. —.—, молоко 15—17, сметана 70, яйця 3.20. Тенденція на масло знижкова, на молоко і на яйця удержана. Ціни масла 17. III. зол. 2.90, 18. III. зол. 2.80.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.